СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 222. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 23 вересня 1932. — VOL. XL. No. 222. Jersey City, N. J., Friday, September 23, 1932. THREE CENTS.

РОБОТИ ДЕЩО ПОПРАВЛЯЮТЬСЯ

ВАШИНГТОН. — Статистичне бюро департаменту праці подає, що в порівнанню з липнем збільшилися роботи в серпні на половину одного проценту. Хоч це збільшення незначне, але це перший раз на протязі двох останніх літ занотовано таку зміну. Бо досі завжди йшло з кождим новим місяцем тільки до гіршого.

Отсе збільшення робіт стверджено в 16 галузях промислу.

ЗАПОВІДАЄ ВИЩІ ЗАРОБІТНІ ПЛАТНІ.

НЮ ЙОРК. — В журналі „Ди Бизнес Вік" поміщено статтю, в якій редактор твердить, що заробітні платні будуть у короткім часі більші, ніж були в 1929 році, а знову ціни на товари не осягнуть тої висоти, на якій передше стояли.

Редактор каже, що до цього мусить прийти. І чим скорше прийде, тим скорше скінчиться депресія.

ВЖЕ НЕ ЙДЕ ДО ГІРШОГО.

ВАШИНГТОН. — З відомостей, які надсилають до департаменту торговлі, не можна сказати, що в промислі зачався поважний зворот до ліпшого, але одно можна цілком певно ствердити: що вже не йде до гіршого.

ДОЛЯР ВАРТУЄ ТЕПЕР $1.55.

ШИКАҐО. — В порівнанню з вартістю доляра в 1926 році ота вартість виносить тепер $1.55.

Таке обчислила одна інвестиційна компанія. Каже, що кошти удержання є тепер такі, як були в 1917 р., а середники поживи коштують стільки, що в 1913 р. Ціна на одежу рівнається ціні з 1916 р., а рент за помешкання такий, як був у 1919 р. Супроти того сьогодні можна купити за $1 те, за що треба було заплатити в 1926 р. $1.55.

„ДИНАСТІЯ" ЛА ФОЛЕТІВ ПРОГРАЛА.

МІЛВОКІ (Вісконзин). — При републиканських правиборах на ґовернора вийшов побідником бувший ґовернор, Волтер Колер, консервативний републиканець, побивши при голосуванню ґовернора Филипа Ла Фолета.

В той спосіб завдано удар традиції, що „династія Ла Фолетів не проґравала ніколи за останніх 40 літ".

Давніше Ла Фолети вигравали, бо до них прилучалися многі демократи, котрі не мали надії, щоби їх партія побідила. Тому голосували за проґресивними Ла Фолетами. Тепер демократи думають про власну побіду і не журяться Ла Фолетами.

РЕПУБЛИКАНЦІ ВРАДУВАНІ З ВИБОРІВ У ВІСКОНЗИН.

ВАШИНГТОН. — Републиканські кола дуже втішені побідою Колера над Ла Фолетом, бо Колер заступав виразно програму Гувера, а повалив проґресивного. З того заключають, що населення таки воліє Гувера, ніж проґресивні чи радикальні кличі.

ЗАЛІЗНИЧНИКИ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ КОНФЕРУВАТИ.

ВАШИНГТОН. — Представники залізничників повідомили „Ди Рейлвей Менаджмент Коміті", що вони не думають тепер конферувати в справі знижки заробітних платень, бо таке не є тепер на часі.

МЕК КІ ГОТОВ БУТИ МЕЙОРОМ ДО 1934 РОКУ.

НЮ ЙОРК. — Новий мейор Мек Кі покищо виграв зі своїм спротивом проти нових виборів. Суд рішив, що він має бути мейором до 1934 року, себто так довго, як довго мав урядувати мейор Вокер. Тамані Гол береться апелювати від цього рішення, бо хоче мати вибори 8 листопада б. р.

РУЗВЕЛТ ДАЛІ РОЗВИВАЄ СВОЮ ПРОГРАМУ.

ПОРТЛЕНД (Ореґон). — Ґовернор Рузвелт говорив до яких 8,000 людей про водні сили й установи публичної ужиточности (ютілітіс). Заявився за те, що влада має право їх реґулювати, а вразі потреби держава має стати їх власником, коли в цей спосіб можна краще охороняти інтереси інвесторів і загалу.

ГИНУТЬ ВІД ЗАТРОЄННЯ АЛЬКОГОЛЕМ.

НЮ ЙОРК. — Від понеділка померли в нюйорських шпиталях 9 осіб від затроєння деревляним алькоголем. Попередньо померли від такого самого затроєння 16 осіб у 4 днях, а 18 у 5 днях.

РОСЕЛ ПРО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Появилась на книжковім ринку праця анґлійського фільософа й виховника, Бертренда Росела, затитулована „Едюкейшен енд ди Модерн Ворлд". Росел вимагає в ній цілковитої свободи для дітей, бо тільки зі свобідно вихованого покоління можна надіятися таких нащадків, котрі змінять теперішню несправедливу соціяльну систему: гноблення, війни та інші несправедливости. Він каже, що не треба дітям бороняти називати старших дурнями. Бо це не виховання, коли ми забороняємо дітям так про старших висказуватись, а вони, всеодно, так про них думають. Навпаки, вони ще гірше думають про старших, коли їм забороняється висказувати отверто свою думку.

САМОВБИЙСТВО АНҐЛІЙСЬКОГО КАТА.

Анґлійський кат, Джан Елис, поповнив самогубство через підрізання собі горла бритвою. Терпів він нервово від часу, як виконав кару смерти на одній жінці 8 літ тому.

НЕ ХОТІЛИ НОВОГО КСЬОНДЗА.

Римо - католицький епископський ординаріят у Перемишлі відкликав з парохії в одному з сіл біля Пшеворска кс. Павловського. Коли новий парох, кс. Вонсік, зявився в згаданому селі, вдарили дзвони на трівогу й селяни збіглися перед костел, щоби вигнати нового ксьондза. Треба було аж поліції та гумових палок, щоб запровадити в селі спокій та вможливити небажаному гостеви перейняття парохіяльних обовязків.

РОБОТ, ЩО ГОВОРИТЬ УСІМИ МОВАМИ.

На лондонській радіовій виставі виставлено штучного чоловіка (робот), високого 2.70 м., що потрафить кланятися на всі боки і стискати подану руку та — найцікавіше — говорити і читати у всіх мовах, з вимком російської та гебрайської. Анґлійські винахідники кажуть, що це „недомагання" спричинене тим, що не вдалося знайти комбінації для виговорювання деяких самозвуків у тих мовах.

САМОГУБСТВО ВЧИТЕЛЯ.

В готелю „Брістоль" у Чернівцях покінчив з життям 31-літній приватний учитель Дмитро Кантемір. Він напився сільного квасу й помер внаслідок затроєння в центральній лічниці, хоч лікарі старались удержати його при життю. Про причину цього розпучливого кроку не знати багато, бо зміст залишених трох листів крім поліції нікому не відомий. Кажуть, що господар, у котрого мешкав Кантемір, передше зробив донос до поліції, неначеб Кантемір узяв з кімнати господаря несвоє вбрання. Щоби не покритися ганьбою, він волів умерти. Та ця верзія ще не провірена.

ПОЛОЖЕННЯ В БУКОВИНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ.

Теперішня управа щадниці приступила по принятті судом конкордату до дуже болючої операції. Всім урядникам виповіджено службу з 1. вереснем. В дійсности подякувала управа щадниці їм за службу рівночасно з виповідженням. Пятьох бувших урядників принято наново. Черновецька інтермарна комісія невдоволена тим, що не має впливу на хід подій у цій інституції, а це почасти і з тої причини, що члени інтермарної комісії винні щадниці гроші. Між управою щадниці й інтермарною комісією напруження. Обидві сторони шукають поперття в Букарешті.

КРАВ СНОПИ І ЗНАЙШОВ СОБІ СМЕРТЬ.

Біля села Лопушна знайдено трупа мешканця тогож села, Гриця Петришина. Початкове слідство ствердило, що вбитий вертався до хати з краденими снопами збіжа. По дорозі влучили його таємничі кулі в голову та шию і вбили його на місці. Правдоподібно стріляв до нього власник поля, з якого він крав снопи.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ ДЕРЖАТЬ РУМУНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Державна господарка в Румунії дійшла до того, що державні фінанси держаться лише платностями національних меншин. Румуни давно перестали вже платити всякі податки. З останнього платять ще національні меншини. Якби не ці „чужинці", як Румуни кажуть, то державний апарат уже перестав би був функціонувати.

Вже з цього одного знаменного факту виходить, що в Румунії найліпшими патріотами є не Румуни, а саме обезправнені національні меншини.

ЖИВИЙ СМОЛОСКИП.

Дня 14. серпня в годині 11 в ночі люди на Загребелі (передмістя Тернополя) побачили вогняний стовп, що освітив ясно околицю. Думаючи, що це горить збіже, почали деякі бігти в цю сторону, але, побачивши здалека, що це не полукіпки, вернулися. Другого дня на цьому місці знайдено погорілого трупа жінки, що представляв страшний вид. Біля неї знайдено кошик, пушку з оливи, 2 літрові фляшки з бензини і коробку сірників. Ноги в неї були звязані дротом. Зпочатку думали, що тут мається до діла зі звірським убивством, але слідство устійнило, що це самовбивство. Нещасна жертва облила себе двома літрами бензини, звязала ноги, щоби не могла втікати, й підпалилася. Самовбийницею є Яніна Сайківна, панна літ 33, що мешкала в Тернополі при вул. Костюшка 5. Вона оставила листа, в якому признається до самогубства. Причиною цеї траґедії є те, що Сайківна, діткнена глухотою, без якогонебудь заняття, боялася на випадок смерти її старенької матері зарібниці остатися без ніяких засобів до життя.

ЛІКУВАВ ЗДОРОВІ ЗУБИ.

Один із варшавських городських судів розглядатиме цікаву справу. Один із пацієнтів відомого варшавського зубного лікаря подав цього лікаря до суду за те, що згаданий лікар, лікуючи його хворі зуби, не обмежувався тільки до зіпсутих зубів, але нарочно вертів діри в здорових зубах, щоби їх пльомбувати та витиснути таким робом від пацієнта більший гонорар. Пацієнт не тільки відмовився заплатити рахунок, але ще й подав до суду несовісного лікаря та домагається відшкодування кількасот золотих за нарочне ушкодження зубів.

ЛЕВ І РОВЕРОВИЙ ДЗВІНОК.

Одній анґлійській місіонарці, Пеніер, в Південній Африці трапилася така пригода. Пізним вечером їхала вона ровером з одного села до другого й зблудила. Зсіла з роверу та почала йти пішки, коли нагло почула дикий рев льва. Ще не отямилася, як з гущавини вискочив лев. Пеніер, не знаючи, що робити, почала дзвонити роверовим дзвінком. Лев на хвилину спинився, а відтак завернув назад в хащі, налякавшись очевидно голосу дзвінка. Панна Пеніер дзвонила дальше, боячися, що як перестане, то лев на неї кинеться. І справді лев, ідучи здалека за нею, відпровадив її майже до хат тубильців і щойно відтак зник у лісі.

КІНЧАТЬ ВИСУШУВАТИ ОЗЕРО НЕМІ.

Як відомо, вже від кількох літ триває праця над висушуванням озера Немі в Італії. На дні згаданого озера є заховані два кораблі староримських імператорів. Метою комісії вчених, яка має нагляд над висушуванням озера, є добути згадані кораблі та заховати їх як історично-національні памятки. Італійська преса пише, що праця над осушуванням озера Немі покінчиться в жовтні ц. р. В цьому місяці добудуть згадані кораблі.

КЛІМАТ І ЛЮДСЬКА ВИДЕРЖЛИВІСТЬ.

Що людина є у великій мірі видержлива на ріжні зміни клімату та теплостану, слідно хочби з подорожей учених дослідників, котрі якщо тільки добре заосмотрені в харчі та відповідну одіж, дуже добре почуваються на далекій півночі або на тропіках. Дослід подорожників виказав, що людський орґанізм може перенести ріжницю 100 степенів Цельзія без шкоди для себе.

НОВИЙ РОБІНЗОН.

На малому острівчику, що належить до острівної громади Гебридів, знайшовся новий Робінзон. Є це голяндський селянин Восель, котрий втратив усякий інтерес до світа і навіть не знає, що таке гроші. З рідного краю втік з відрази до цивілізації. Жиє збіжем, яке сіє та жне, і вбирається в одіж з овечої вовни. Коли хліб йому переїсться, ловить і їсть риби. Кождого вечора читає біблію, одиноку річ, яку взяв зі собою на острів.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Велика залізнича катастрофа скоїлася на Закарпатській Україні коло Нового Міста над Вагом. Наслідком хибно наставленої зворотниці особовий потяг наїхав у повному розгоні на товаровий. Оба паровози і 15 вагонів розбилися на тріски, при чому 5 осіб згинули на місці, а 17 є тяжко ранені, з яких кілька бореться зі смертю.

НАЙМОЛОДШИЙ ДОКТОР.

В кольонському університеті промувалась на доктора фільософії двацятьлітня студентка ґерманістики та історії мистецтва, Рут Ґрубер. Молоденька дівчина є наймолодшим доктором у цілій Німеччині.

„ЦЮПАСОМ" ДО ЛЬВОВА.

Романтична втеча жінки львівського реставратора Яворського з 17-літнім любком Вольським над „морже" покінчилася дуже нероматично. Обоїх арештовано в Ґдині та відставлено етапами до Львова. Яворській закидають крадіж грошей та фальшування книжочки Міської Каси Ощадности, а Вольському—співучасть у крадіжи та безправне ношення одностерою польської воєнної маринарки.

КІНЕЦЬ НЕВІЛЬНИЦТВА В АБІСИНІЇ.

Як відомо, в Абісинії існує ще невільництво, дозволене державною владою. Щойно цього року абісинський цісар рішив скасувати невільництво. До боротьби з невільництвом покликано окрему комісію, в якій крім тубильців є теж білошкірі достойники.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ КРАЮ ВИСТАВОЮ В ШИКАҐО

ПО ДИСКУСІЇ ПОЧИНАЮТЬ ДЕЯКУ АКЦІЮ.

ЛЬВІВ. — Міжнародня виства в Шикаґо, що має відбутись у 1933 році, викликує вже від довшого часу живе зацікавлення серед Українців під польською займанщиною. Після кількох статей, які розяснили значіння вистави для Українців з ріжних боків, починає кристалізуватись акція. Між іншим „Українське Фотоґрафічне Товариство", відоме як „Уфото", ставить до диспозиції виставовового комітету збірку мистецьких світлин, які ілюструють краєвиди, архітектуру, типи й життя-буття українського народу. „Уфото" влаштовує в перших днях листопада виставу фотоґрафій Львова, роблених аматорами. З тої вистави найкращі знимки вишлеться на виставу в Шикаґо.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ ДЛЯ РОБЛЕННЯ НЕПОРЯДКІВ.

ЛЬВІВ. — Дня 14 серпня відбулось у Вербиці, коло Рави Руської, врочисте свято поляглих. По богослуженню й панахиді в місцевій церкві, відправлених при співучасти 5 священиків, утворився похід на місцевий цвинтар, а в тім поході взяли участь делеґати культурно-освітніх та економічних установ усього повіту, а також приватні особи. Несено коло 115 вінків. Йшли непроглядні товпи народа.

Коли похід поступав серед найбільшого порядку, у масу народа вдирається начальник місцевого постерунку поліції та починає відбирати вінки. У поході настає замішання й нелад, який щойно по якомусь упливі часу вдається аранжерам з трудом залагодити. Похід іде далі на цвинтар, де закінчено свято відповідною відправою й відспіванням стрілецьких пісень та національного гимну.

РОЗЗБРОЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ.

ЖЕНЕВА. — У середу зібралася наново роззбройна конференція в формі бюра 19 держав. Крісло Німеччини порожне з огляду на те, що вона не дістала ще відповіди на своє домагання рівности щодо узброєння.

Конференція почалася внеском Гендерсона, щоби дискусію над німецьким домаганням відложити, поки німецький делеґат буде мати час відповісти на заяви становищ держав. Внесення принято без опозиції.

Велике зацікавлення викликала поведінка француського премієра Еріота, котрий приїхав до Женеви, але не був на засіданню конференції. Зате відбув ріжні конференції, а відтак виїхав назад до Парижа.

Німеччина, як подають німецькі ґазети, не думає давати формальної відповіди на лист Гендерсона.

ЗАВОРУШЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ У ЛІВЕРПУЛІ.

ЛИВЕРПУЛ (Анґлія). — Безробітні влаштували великий похід, у якому брали учисть до три тисячі людей. Похід перемінивсь у велике забурення, коли одна жінка струтила парасолею капелюх полісменови. Коли поліція пробувала арештувати жінку, демонстранти обкидали полісменів камінням, а крім цього побили шиби в переїжджаючих трамваях. Товпа втекла, як надїхала кінна поліція.

БОЯТЬСЯ ЗА ЖИТТЯ ҐАНДІЯ.

БОМБЕЙ (Індія). — Магатма Ґанді почав піст і вже першого дня дав признаки такого ослаблення, що лікарі бояться за його життя.

Індійські провідники, що бояться за життя Ґандія, приспішують переговори між індійськими партіями, щоби довести до якогось порозуміння, котре могло би склонити Ґандія перестати піст. Магатму Ґандія відвідали в тюрмі Сапу й Джаякар, впливові Індійці, які урядили конференцію між Ґандіем і д-ром Амбедкаром, провідником „недоторкальних".

ФРАНЦУСЬКИЙ СОЦІЯЛІСТ ЗА НІМЕЦЬКЕ ДОМАГАННЯ.

ПАРИЖ. — Леон Блюм, француський соціялістичний провідник, пише в соціялістичній ґазеті, що соціялісти стоять на тому становищі, що Німеччина має право до такого самого запевнення безпеки, як Франція, та що це їй заґарантували мировий договір і статут Ліґи Націй.

Німеччина, каже Блюм, має право до рівности, а рівність можна добути або дорогою роззброєння всіх, або дорогою узброєння всіх.

ПРИГОДИ ВТІКАЧІВ З ФРАНЦУСЬКОГО ЧУЖИНЕЦЬКОГО ЛЕҐІОНУ.

ҐАҐА (Голяндія). — Дня 11 вересня втекли з француського Чужинецького Леґіону в Орані, на африканськім побережу, два Анґлійці. Перебрані за Арабів, дісталися вони на корабель „Алмур". По дорозі довідалися, що корабель пливе до Франції. Боячися розстрілу, вони вискочили в море, коли корабель плив коло Ґібральтару. Побачив їх голяндський корабель, який завіз їх до Голяндії, де анґлійський консуль дав їм гроші на переїзд в рідну Анґлію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ҐАНДІ ГОЛОДУЄ

Довоєнна цілотижнева голодівка 101 українських увязнених студентів у Львові зробила в світі великий розголос боротьбі за український університет. Цілий культурний світ був тоді по стороні голодуючих студентів. З симпатії до них, а як не з симпатії то з цікавости, неодин обзнайомлювався тоді з українською боротьбою й українською справою. Тому студентська голодівка, яка була протестом проти польського насильства, стала теж благородним і розумним пропаґандивним засобом.

Голодівка аж до смерти, яку розпочав Ґанді, є подібним засобом. Тільки більш далекосяглим, політичним кроком, звернениим до осягнення реальної цілі. І тут є багато сентименту, подібного до того, що був у голодівці українських студентів. Але цей сентимент є тільки додатком до плянової політичної боротьби, яку веде великий індійський провідник, змагаючи до цілковитого визволення Індії. А в тій боротьбі доводиться Ґандієви боротись не тільки з британським урядом і британською армією, але й зі своїм власним суспільством, розбитим на політичні й суспільні касти, які себе дуже часто ненавидять більше ніж британське ярмо. Ґанді і його прихильники мають важке завдання, бо стрічають у своїй боротьбі опір з боку самого населення, знаючи, що цей опір є піддержуваний дуже зручно британською владою.

Своєю голодівкою хоче Ґанді зближити вищі касти Індійців до найнижчої й найбільш упослідженої касти, т. зв. недоторкальних, і виборoти для тих останніх деякі політичні полекші, а зокрема дати їм право голосування і вибору своїх заступників.

Вже перший день голодівки Ґандія зробив своє. Вже допущено недоторкальних до деяких індійських святинь, куди їх досі ніколи не пускали. Ґандія вважають в Індії більше за святого й пророка, ніж за політика. Тому саме його голодівка аж до смерти робить на всі касти населення надзвичайно велике враження. Це видно найкраще по тім, що в той день, коли Ґанді розпочав голодівку, міліони людей здержалися від роботи й почали постити. І треба було замкнути школи, бо не було школярів.

Вже тепер можна передбачити, що голодівка Ґандія не лишиться без певних здобутків для тих упосліджених, задля яких він голодує. Тому ота голодівка є не тільки геройським жестом мрійника, але й розумним політичним кроком.

О. Сновида.

АМЕРИКА І СССР

Совіти приготовляють нову — мирну — офензиву на Злучені Держави Америки. Домагаються визнання, і — натякаючи на Японію, — бомкають про „спільність інтересів" на Далекім Сході.

Як до тих залицянь повинна поставитись Унія? І як мають до них поставитись українські горожани Америки?

Америка, треба правду сказати, ніколи не була сторонницею поділу Росії на самостійні національні держави. Вона навіть балтійські, вже фактично істнуючі держави, визнала щойно в 1922 р. Америка помагала Росії в часі голоду в 1921/22 р. (діяльність АРА). Але, водночас, Америка і досі **є единою великою державою, яка не визнала Совітів.** Заяви державних секретарів, Гюса (1923), Келоґа (1928) і Стимсона (1930), стоять на неґативнім становищі щодо цього. В останні часи Кремль за всяку ціну хоче звабити американський капітал і заціковити його справою большевицької „відбудови" Росії, і торговлею з нею. Як, у цім відношенню, стоїть справа?

Справа стоїть так, що експорт Америки до СССР вправді росте і за два останні роки піднісся на 22%, але зате імпорт з Росії до Америки впав на 54%. Правда, деякі галузи американського промислу (машинобудівництво) дуже користають з торговлі з СССР, але взагалі з цілого експорту Унії, на СССР припадає лише 2%, а з імпорту — 0.5%. І навіть вивіз до Росії хліборобських машин за останній рік впав на 60%: дався в знаки цілий блоф так званої пятилітки...

Очевидно, для Росії торговельні стосунки з Унією дуже важні, бо імпорт совітський з Унії становить майже 21% цілого російського імпорту, а експорт до Америки — майже 3%.

Таксамо дуже важні для большевиків ті 1,000 інжинірів американських і 2,500 кваліфікованих робітників, які працюють у СССР, але в економічнім життю Злучених Держав ці позиції (як і позиції імпорту та експорту до Росії), очевидно, **поважної ролі не грають.** Крім того величезною перешкодою до піднятя нормальних відносин між обидвома країнами представляється **справа довгів.** Ще царський уряд завинив Америці 86 міліонів долярів, уряд Керенського 314 міл. дол., а вартість сконфіскованого в Росії большевиками американського майна — рівняється 300 міл. дол. Разом — кругленька сума 700,000,000 долярів, з якою большевики мусіли би щось зробити перед навязанням нормальних відносин з Унією.

Але ще важнішою є інша квестія. Помагаючи промисловій розбудові СССР, **Америка передусім страшенно шкодить деяким галузям власної продукції,** а то — деревній, нафтовій та манґановій. Конкуренція Москви в цім відношенню не тільки шкодить промисловцям, але й **грозить безробіттям якому міліонови робітників!** А на дальшу мету — допомога в розбудові промисловій СССР — значить допомога в осягненню нею економічної самовистарчальности (автаркії) — а це знову в найближчій будуччині грозить конкуренцією Злученим Державам та їх промисловости, не кажучи вже про автоматичне **збільшення комуністичної пропаґанди,** яка завше наступає по визнанню Совітів (як про це можуть багато оповісти Берлін і Лондон). А щоб визнання спеціяльно вплинуло на піднесення економічного обороту Америки з країною Совітів, — про це нема що думати.

Як бачимо, економічні принади, якими спокушає Америку Москва — досить слабі. **Але є ще й політичні.** Мовляв, спільний грізний противник — Японія. Певно, Америка заздрим оком дивиться на поступи Японії на жовтім континенті. Але коли взяти річ тверезо: що зискає вона, коли Росія випхає з того континенту Японію — і займе її місце (бо розрухи в Китаю наразі виключають третій вихід)? „Зискає" те, що Росія загарбає внутрішню Монґолію (так як вже загарбала зовнішню), загарбає бодай північну Манджурію і втілить їх до свого „Союза". А вислідок буде — знищення багатств цих країн (так як вже Москва знищила багацтва України) — і головно: **їх герметичне замкнення для заграничної торговлі.** Тоді як тепер, коли в Манджурії усадовлюється Японія, з нею можна бодай розмовляти на тему „відчинених дверей" і сподіватися величезного економічного розвою країни. Ще більше — перемога Росії на Далекому Сході — це значить **вкинення Китаю в пропасть калькадесятьлітньої горожанської війни, яка підітне всяку торговлю з Китаєм чужих держав, в тім числі й Америки.** Цього не треба забувати.

Як поступатиме Сов. Росія на китайськім континенті, коли вона чується сильною, — хай пригадають собі в Америці з р. 1929, колито Росія збройною рукою вимусила собі послух у Китаю в Манджурії, **мимо енерґійних протестів Америки і мимо її покликування на пакт Келоґа.**

І економічно і політично, наближення до Росії большевицької не дасть Злученим Державам — майже нічого, ані не скріпить їх позиції в Азії. Як раз навпаки! І тому залицяння банкротуючого совітського режиму до Америки повинні би зістати без жадного відгомону. Тим більше — **і це повинні в своїй пропаґанді підкреслювати Українці** — що майбутнє нової большевицької імперії — дуже непевне. Прийде час і вона розлетиться на свої складові частини — Україну, Кавказ, Туркестан і т. д. І тоді ледви чи добре вийдуть ті політики, які числили на віковічність Москви та її панування над народами і які хочуть бути вільними і **які не відповідатимуть за жадні зобовязання, затягнені перед чужими державами їх коштом — кривавим совітським режімом...**

ПОКАЗЧИКИ НУЖДИ

Якби порівнати Польщу з Америкою, то обі держави будуть мати багато спільного. Вже хочби те, що Польща є великим „моцарством", а Америка також. Америка має безробіття й Польща. В Америці є сьогодня нужда, а в Польщі також. В Америці на стільки гірше виходить, що вона не має безробітних рільників. Тому мусить виказати велике число безробітних фабричних робітників. Колиж Польща виказує безробітних, то між ними не виказує безробітних селян. Тому й загальне число безробітних у Польщі на око не велике.

Але в одному випадку Польща таки ріжниться від Америки. Америка завела прогибіцію і пе, а Польща не має прогибіції і перестає пити. І саме ця здержливість шкідлива для польського скарбу. В першій половині 1931 р. витрубили польські горожани 14,331 літрів сивухи, а в першій половині 1932 р. вже тільки 10,787 літрів.

Та не тільки цей один монополь підупадає. От у першому півроччі 1931 р. скурили в Польщі тютюну за 318,665 золотих, а в томуж півріччі наступного року вже тільки за 277,349 золотих. Ба навіть нафти висвічують менше. В 1931 р. висвітили 47 тисяч тон, а в 1932 40 тисяч тон. А чим же до лиха світять тепер? Но, вертають до старосвітських скипок, до кресала й губки. Як за царя Гороха.

Хто був у Польщі бодай у переїзді, той міг спостерегти, як на всіх прилюдних місцях, малощо не по виходках, поміщені реклямові плякати з написами „цукор кшепі" т. зн. — цукор кріпить. Гадав би хто, що тут не тільки діти, але й старші, куди ходять, то кістку цукру глодять, щонайменше так, як в Америці ґуму. Та де там! В 1931 р. зїли в Польщі 153,940 тон цукру, за пів року, а за такий самий час у 1932 р. 142,430 тон. І нема що дивуватися. Хто то їв би цукор, коли навіть ужиття звичайної соли впало. Ще в 1931 р. зужили в Польщі 137,457 тон соли, а в наступнім році тільки 12,769 тон.

Ті цифри поможуть вам орієнтуватися, до чого вже дійшла нужда в нашому краю, коли нарід вживає вже соли тої, яку купує для худоби. Досту так, якби де в Персії, чи якби які феллахи, або китайські кулі. І за що має той обиватель купувати хочби найпотрібніші річи, коли т. зв. „власність" не вистає на прожиток. Державний інститут обчислень обрахував в найновішому часі, що селянин заробляє на свому полі денно по 57 сотиків (5 центів), а на гіршому господарстві тільки 36 сотиків, себто по 3 центи! А треба вже 10-морґового господарства, щоби при доброму врожаю виносив заробіток 220 золотих на рік, себто пересічно коло 70 сотиків (коло 7 центів) на день.

Кажуть, що вживання мила свідчить про ступінь цивілізації народу. Чи це правда — не беруся рішати. Але не шкодить навести кілька цифр з тої галузи. В Англії припадає на голову 9.5 кільоґрамів мила, у Франції 9 кг., у Чехословакії 5 кг., а найбільше у Німеччині та в краю німецьких побратимів: у Скандинавії та Швайцарії. Навіть у півдикій Румунії припадає на особу 3 кг. мила. А в Польщі всього 2.5 кільограма, не зважаючи на те, що у всіх шкільних книжках стоїть чорне на білім, що Польща це „передмуря цивілізації".

Можна собі уявити, що коли так стоїть господарська сторінка в Польщі загалом, то як вона виглядає супроти нашого народу, а радше — як наш нарід виглядає супроти неї! Ще польський нарід бодай має до деякої міри свободу; всеж таки держава бодай на інших ділянках свому народови щось дає. А від нас жадає тільки льояльности, якої ще ніхто ніде не окреслив. Польська опозиція проти уряду, яка пророкує йому упадок малощо не в кожному числі своїх органів, щоби це вмовити в своїх читачів і навіть у своїх противників, почала в останньому часі дорікати урядовій партії, що вона не добре поступає з т. зв. „меншостями", до яких очевидно зачислює й Українців. Хто посторонній читав би це, міг би думати, що коли опозиція теперішнього часу була колись при владі, заки її Пілсудський вигнав гарматами, то було інакше. Теперішня урядова партія почала боронитися перед закидами нищення меншостей тим, що вона жадає від тих меншостей тільки льояльности. На це каже опозиція: в Польщі всі знають, що льояльність у розумінні уряду, це вступлення до теперішньої урядової партії, а рівність перед правом за потравневого польського уряду вже широко знана в цілому краю.

До такого пояснення з польського боку Українці не потребують нічого додавати.

Х.

В. Будзиновський.

НА ДВІРЦИ ШИНИ

(Оповідання).

(6)

— Віра мабуть знала, що таке Роман дістав від мами, бо наставила до нього свій палець, на який Роман засунув мамин перстень.

По відспіванню „многая літа" розпочалися ґратуляції. Всі стискали руку Романа, що стояв мовчки і підсміхався на кутні зуби. Всі жінки і дівчата виціловували Віру. Аж до кінця вечері Роман сидів туманіючи. Всі казали, що він так заголомшений своїм щастям. Очевидно, у Постольницьких лишився до кінця вакацій.

— Надходив початок шкільного року. Одного дня перед вечером Роман сидів з Вірою на ґанку. Надійшов її батько і присівся до них. За хвилю прийшла мама, моргнула на Віру і також сіла на лавці. Віра відійшла.

— То ти вже лиш два дни будеш у нас? — будуча теща спитала Романа.

— Ще лиш два, — Роман відповів.

— Як то скоро час іде! — перебив будучий тесть. — Вакації пройшли так скоро, що ми й не побалакали про те, що ти з собою зробиш.

— Як то, що зроблю? — Роман відповів здивований. — Виж знаєте, що я запишуся на права і потому піду до суду.

— Такі пляни мав ти ще заки заручився з Вірою, — замітила теща.

— Або зарученим не вільно йти на права чи до суду?

— Хіба що ні. Яка дівчина, що не має маєтку на удержання „свого" мужа, схоче ждати яких десять літ?!

— Віра ще дитина, може довго ждати.

— Як я віддавалася, то була тільки рік старша від Віри... Як ви не гадали покинути думку про суд, то й не повинні були думати про дівчину, не повинні були заручуватися.

— Пропало!

— Очевидно, що пропало, бо ви Вірі так завернули голову, що з тої голови вас вже ніхто не вибе. Колиж ви самі знаєте, що пропало, то ви повинні знати й те, що також ваші фантазії про суд пропали. Ви вже маєте обовязки...

— Саме того, що я на себе взяв ті обовязки, мушу здобути собі якийсь хліб. Як на наші відносини, судейський хліб несогірший.

— Але задовго ждати на нього і самого здобуття сього хліба коштує богато. Хліб священика також несогірший і здобувається його без коштів, тай скоро. По чотирох роках на державний кошт вже є хліб.

— На теольоґію не тягне мене.

— І мене не тягло, — єгомосць сказав з натиском. — Я мав велику охоту йти на фільософію, щоби їсти учительський хліб. Та саме на вакаціях влізла мені в голову дівчина... моя теперішна жінка, мама Віри. Я завернув їй голову. Совість не позволила женитися на лихо платнім хлібі ґімназійного суплента. На рангу сталого учителя задовго було ждати. Моя совість казала мені здобути хліб якнайскорше. Совість казала мені йти на теольоґію.

— У нинішних паничів, бачу, совість якась інша, — перебила імосць. — Заверне дівчині голову і повіється до Львова студіювати права, служити у війську, практикувати в суді. А його жертва, дурна дівчина, що дала себе збаламутити, десперуючи, старіється дома, або з розпуки вяже до шиї камінь і скаче у воду.

По тих словах імосць закрила долонями лице і хлипаючи стала голосити:

— Дитиночко моя! То я тебе на те в болях родила і виплекала, щоби ти віддалася аж тоді, коли подруже вже не смакує; щоби ти дома дівуючи передвчасно зівяла і всохла?!

— Може у Віри те кохання, хоч воно не таке плиткке як у пана Романа, також ще не таке глубоке як безодня, — єгомосць став потішати. — Може Віра ще буде мати силу вернути своє слово. Тоді для неї ще міг би бути ратунок. Якийсь час плакала би, тужила би і... забула би настільки, що може могла би ще раз залюбитися, полюбити якого іншого... совіснішого. Іди, мамо, і побалакай з нею.

Жінка хвилю ждала, чи Роман не запротестує проти таких переговорів з Вірою. Колиж він мовчав, значить не був проти зірвання, вона схопилася і пішла. Віра мабуть вже ждала на маму, бо Роман ще не вспів передумати ситуації, в якій опинився, як надбігли обі. Віра прискочила до Романа, питаючи задихана:

— Ти мамі справді сказав, що не покидаєш думки вступити до суду?... Правда, що ти зажартував собі?! Скажу тобі, що то був несмачний жарт, дуже несмачний. Жартуй собі з кого іншого, не з мами і тата твоєї Віри! Щоби вони непотрібно не журилися моєю будучністю, скажи їм зараз ясно і недвозначно, що ти про суд вже не думаєш, бо підеш на теольоґію.

Роман пробував боронитися і зачав:

— Вірочко! Ти знаєш, що я від кількох літ думав лиш про те, щоби...

Віра не дала йому докінчити, перебиваючи:

— Знаю, знаю! Ти від кількох літ думав про те, що ніколи не оженишся. Тепер цілком навпаки. Тепер думаєш лиш про те, щоби якнайскорше оженитися. Найскорше дасть тобі хліб і жінку... теольоґія. Про суд і про право ти вже й не думаєш, бо ти не настаєш на мою смерть. Щоби тато і мама непотрібно не журилися, скажи їм ясно і рішучо, що йдеш на теольоґію. Ну, кажи!

Роман, що стояв блідий як стіна, сказав ледви чутно:

— Та коли мушу, то зроблю, як хочеш.

— Не так. Скажи виразно, що підеш на теолоґію.

— Та піду.

— На теольоґію?

— Та на теольоґію.

Віра, котра використовувала всяку нагоду, щоби Романа виціловувати, виціловала його й тепер. За її приміром пішли мама і тато. Мама цілувала ще завзятіше як донька. Роман, котрий все мав дуже добрий сон, сеї ночи не спав. Він... плакав як дитина. Другий раз не спав і плакав тоді, коли, приїхавши до Львова, записався на теольоґію.

В тих часах суджений попадянки обовязаний був і мав право й без запросин батька дівчини приїздити до них на ввесь час кождих шкільних вакацій. Віра наставала на батька, щоби Романа таки запросив, бо вона потерпала, що як поїде кудиінде, то яка кокетка готова скокетувати його і від неї відбити. Батько послухав і запросив його. Як би не те, то Роман був би справді приїхав до них лиш на пару днів при кінци вакацій, бо він мав велику охоту скочити поза межі Галичини, щоби побачити троха світа. По запросинах, зредаґованих так рішучо, неначе би військовий приказ, Роман поїхав до своєї дівчини на цілі вакації. Скучно було йому там, бо в карти не грав, полювати також не любив, а день в день від рана до смерку лиш на гриби чи на малини ходити і цілуватися або в саді сидіти і також цілуватися, таки остогидло йому.

З Вірою Роман попросту вже не мав що балакати. Домашні справи її родини були йому байдужні. Також годі було день в день від рана до ночі повторяти „люблю тебе". Докори Віри, що він зі Львова замало пише до неї, Роман вже знав на память і автоматично виправдувався тимисамими викрутами. Вона ще докоряла йому, що його любов не така сильна, як повинна бути, бо він не пише віршів до неї і про неї. На заміт, що поетом треба вродитися, вона відповіла, що сенеправда, бо вистане залюбитися, і що кождий залюблений є поетом. Коли вакації скінчилися і Роман знов відїхав до Львова, Віра зачала діставати докази, що він її щораз палкіше любить. Листи від нього зачали приходити щораз частіше. Вони тепер були дуже короткі, та зате в кождім листі, як алеґат, був якийсь вірш до неї або про неї.

Поетом Роман став таким способом, що зразу мучився, пробуючи зліпити якусь поезійку. Даремний був труд. Колиж Віра в жаден спосіб не хотіла зрезиґнувати з таких доказів любови, Роман порадив собі дуже практично. Він мав товаришів, що віршували несогірше. Між ними був один дуже бідний, що й на тютюн не мав. Роман показав йому фотоґрафію Віри, доповнив устно і за годину дістав поему про Віру. Сю поему вислав до своєї найдорожчої в рекомендованім листі. Відворотною потчою дістав подяку і похвалу не лиш від Віри. Підписалися ще всі її сестри, її мама, її тато. Коли вже дав докази, що може бути поетом, Роман мусів свому бідному товаришеви платити що тижня по ґульденови, щоби Вірі вислати неоспоримий доказ своєї любови, себто поезію про неї, або про яку щащасливу, з нею перебуту хвилину, або про щастя, яке його жде, коли вона вже опиниться в його хаті.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА.

З прочитаної статті в англійській мові, яка була поміщена в „Свободі", а затитулована „Українська Церква", маеться враження, що автор хотів би позмінювати по церквах наших священиків, або бодай пододавати інших, щоби ті могли проповідати молодим слухачам в англійській мові про бейсбол, мувіс і т. п. Тоді, запевнює автор, церква буде заповнена таксамо, як заповнені є площі бейсболові чи театри, де виступають ріжні фільмові зорі.

Воно дійсно правда, що ми дістали би тоді ту відчужену молодіж до наших церков, але мала була би з неї користь, коли аж за таку ціну можна би було її сюди дістати. Ануж випало би тому проповідникови на другу неділю про щось інше говорити. Чи видніли би тоді лавки пусткою без молодих слухачів, бо нема їх улюбленої теми?

Автор статті мав добру волю у своїх арґументах, але несвідомо помішав релігію з патріотизмом. Зглядно помішав усякі церкви разом в одно. Церква це дім Бога, де сходяться однопоклонники того самого Бога на служення Богови, на богослуження, яке полягає у приношенню жертви Богу і зветься загально Служба Божа. Так бачимо по церквах, як тлотиться нарід один поза другого, а всі задивлені в вівтар-жертівник, де приноситься офіра Богови. Ніхто не питає за промову, за проповідь, бо це що іншого, коли проповідається, бо кождий розуміє, що як з проповідю так і без неї богослуження є добре. У тих всіх, що повикидали всякі служення Богови, а позамінювали їх концертами на органах, чи то бомбастичними хорами, чи цілою орхестрою, там дійсною кульмінаційною точкою богослужень є якраз промови про „бейзбол", „старакторів" і т. п. Та таке не практикується в католицьких церквах. Молодіж рідко ходить до церков не лиш в Америці, але по цілім світі. Бо як всюди, так і тут в Америці молодіж знаходиться в віку телячім, себто в роках нерозваги і пустоти, зелености, недозріння. Але це є фаза переходова. Воно минуло у своїм часі у нас, воно мине й у теперішнього молодого покоління, яке тепер думає лиш про бейсбол і мувіс. Кожда молодіж склонна більше до поглядів атеїстичних, радше недовірства. Це також зрозуміле, бо кожде з них чогось училося, щось читало, але недоучилося, незглибило, а, як каже один мислитель: "Philosophia obiter libata, a Deo seducit, sed penitus exhausta ad Eum reducit". („Наука, поверховно полизана, від Бога відводить, але глибше понята завжди до нього приводить").

Дуже сумно, коли нашу молодіж аж тими способами треба би притягати до церкви, щоби проповідувати про ріжні „зорі" зі спорту чи фільмового світа, й то проповідувати в мові анґлійській. І пощо тоді називати церкву „українською", коли в ній не чути своєї української мови? Навпаки, де, як де, а в церкві годиться, щоб Українці чули свою чисту мову.

Та біда з нашою американською молодю, як і взагалі з усією американською молодю, є та, що вона мало знає, бо поза бейсбол і мувіс у неї нема іншого знання. У школі вони переходять кляси як раки, без поступу, без охоти до знання. Навіть не встидаються, що нічого не знають. І мимо того добиваються становищ і доробляються гроша, та залишаються вічними іґнорантами всього людського. Навіть не хочуть чути, що культурний світ має Американців за іґнорантів. Якось то поставили питання студентам Пенсилвенійського університету, коли жив Аристотель. Та ніхто не відповів зі студентів. Тоді поставили друге питання, але так на сміх, чи хто з них думає, що Аристотель жив у часах Линколна. Шість студентів піднесли руки і заявили, що так. Або чи не оповідають, як у Лондоні був бенкет і позасідали між визначними особами також і богаті Американці за столом. Зайшла мова на теми наукові. Забирали голоси всілякі особи, але Американці лише чіхались, за амбарасові в потилицю. Якби так почали були говорити про Бейб Рута або про Кобера або про Демпсія або Ґльорію Свенсон, то вони би говорили радо й цілий день. Але поза тим ані чичирк. І таку іґнорацію хоче автор впровадити ще в українську церкву?

Священик.

---o---

ДОПИСУВАЧАМ В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ.

Хочу звернути увагу на допис п. Томаса Фльори: „Ди Юкраініен Чорч".

Дописувач радить з вихованням нашої молодіжи звернутися на зовсім інший шлях, бо як учити нашу молоду ґенерацію нашої мови, себто такої, яка „Брінґс діскорд ту ди авр дромс". Дописувач бере за примір Німців, Шведів і інших, а забуває, що ці народи найменше на 300—400 літ випередили нас в своїй еміґрації до Америки. І коли ті народи, що приїхали сюди 300 або й більше літ, ще досі памятають, хто вони, якої народности, — то це треба завдячувати тому, що вони сотки літ, виховуючи свою молоду ґенерацію, вчили її своєї мови і далі її вчать. Возьмім наприклад приватні, державою признані парохіяльні німецькі чи польські школи. Чи не вчать там мови німецької і польської і ін.? В тих школах учать також і мови англійської, але колиб тим народам ходило тільки про анґлійську мову, то вони мають її в публичних школах і не потрібно би їм було поносити додатково великі видатки на приватні школи. Отже самі бачимо, що міліони ріжних народів Америки дбають за свою рідну мову. І тому ще й нині осьме або й десяте німецьке, чи польське покоління в Америці говорить мовою своїх батьків, і мовою анґлійською. Ми, на жаль, такої молодіжи не маємо, бо ми її не виховали і не мали ще часу її виховати. Миж одна з найновіших еміґрацій з Европи. Нам треба вчити нашу молодь своєї мови і вчити її так, щоб вона цю нашу багату і пожиточну мову полюбила, і то так полюбила, щоб і дітей своїх, тобто наших внуків, цеї мови вчила. Колиж ми відтепер будемо нашу молодіж учити, що вона має про наш край і свій нарід навчитися з книжок в анґлійській мові, то можна собі згори заспівати „вічная память". І нащож тоді придалися всі ті наші школи, тут і в Канаді, коли ми в цих школах будемо вчити дітей в анґлійській мові історії України і т. п.? Таж і Китаєць може це зробити, але чи він, прочитавши брошурку про Україну, стане вже Українцем? Ні! і ще раз ні! Каже п. Фльора, що „но діференс гав дей лов ди Юкреін, ведер вит ди Юкраініен філінґс ор ди Інґліш філінґс, іт із ол ди сейм". Як з педагоґічної так і з патріотичної точки з так вихованої молоді нам користи не буде. Щоби наші діти були добрими горожанами Америки чи Канади, а рівночасно свідомими своєї української приналежности, то до цього треба, щоби вони були виховані в українській мові. Дитина мусить змалку учитися говорити своєю мовою і вміти читати і писати по українськи. Мова допоможе їй пізнати красу української пісні, запізнатися з творами нашої літератури. А коли вона пізнає наші духові скарби, полюбить наш нарід і нашу мову і буде старатися з власної волі поглибити своє знання щодо українства.

Та залишім цю квестію нашим внукам чи правнукам, а ми берімся вчити нашу молодь української мови. Розуміється, що не можна надто строго братися до молодіжи. І не такими способами, що „мусиш говорити і вчитися по українськи, бо я так кажу". Ні! Нам треба доказувати дітям в культурний спосіб, що наша мова є гарна і багата та що нею писали великі наші люди, як Франко, Шевченко й інші. Нам треба давати дітям читати легкі видання як: байки, казки і в цей легкий спосіб призвичаювати їх читати своє, — тоді, коли залюбиться в такім читанню її й буком не відженете. Можливо, що й п. Фльора української мови мало знає і тому пише англійською мовою. І в цім не його вина. Він сам каже, що все любив слухати, як чужі, священики чи то світські, говорять анґлійською мовою. Також не можна примушувати священиків проповідувати в церкві про „бейсбол" або про „мувіс старс", бо церква не є на „бейсбол" ані на виклади про „мувіс старс". Я вже в Америці поверх 20 років і бачу, що дитина, котра походить три-чотири роки до української школи, дуже гарно говорить української мовою і тої мови не стидається. Я бачу, що нинішні майже всі українські хори в Америці складаються з молодіжи, тут родженої. Я бачу, як молодіж наша, тут роджена, перепроваджує уже збори в українській мові і записує по українськи протоколи. Я бачу і чую, як молодіж говорить між собою українською мовою й на сходинах, як от на лекціях народних танків у школах балетмайстра В. Авраменка. Я думаю, що наша мова є для нас найдорожчим скарбом. Пропаде наша мова в Америці, то й ми пропадемо для української нації. Нам треба дітям вказувати на те, що коли вони вчаться по школах мови французької, еспанської, чи латинської, то чомуж не навчитись української мови?

Таж колись, як буде Україна державою, наша мова може відограти важну ролю у життю американських Українців навіть з практичного боку. Я бажав би бачити, щоб наша молодь сама бралася до читання наших книжок і до писання своєю мовою в нашій пресі. Це буде для нас найбільшим здобутком.

Не журімся тим, що не маємо священиків з англійською мовою. Їх в нас вони можуть бути, і то дуже багато. А покищо нам треба таких священиків і педагоґів, щоб молодь виховували в українськім дусі і в українській мові.

о. Степан Мусійчук,
Бофало, Н. Й.

СПРОСТУВАННЯ.

В 218 числі „Свободи" було подано про 30-літній ювилей бр. св. Петра й Павла, від. 202 У. Н. Союза в Клівленд, О. Це, був ювилей 102-го відділу, а не 202-го, як було помилково видруковано.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

По короткій недузі помер несподівано наш член, **Василь Андрусь,** проживши всього 49 років.

Покійний родився в селі Сестриця, повіт Товмач, Західня Україна. Прибув до Америки в 1908 р. і вступив до 300 відділу У. Н. Союза в Іст Сент Луіс, а від 1915 року прибув до Сент Луіс і став членом Бр. св. Володимира Вел, від. 179 У. Н. Союза. Був вірним членом Братства й У. Н. Союза та добрим і чесним громадянином. Був кількома наворотами урядником у Братстві, яке завжди підтримував, як міг.

Оставив вдому і дві донечки сиротами.

Хай буде земля Йому пером!

Мих. Стеців, рек. секр.
179 від. У. Н. С.

РОЗСІЯНІ ПІСНІ.

Розсіялись пісні мої,
Світами полинули,
До гір, до зір у всесвіті
Стогомоном загули.

Про рідний край, зелений гай,
І тихі вузькі ниви,
Зелений луг і краски дуг,
Громи, бурі і зливи.

Про темну ніч, де зір безліч
Цікаво визирає,
Там мудрість вся, краю-кінця
Ніколи там немає.

Про цю любов, що точить кров
Зпід серця за Вкраїну,
Про смуток вдів, сиріт малих,
Слова: „мужу, мій тату, сину".

Розсіялись пісні мої,
Світами полинули,
І в рідний край, зелений гай
Знову з світів вернули.

Дмитро Захарчук.

СКІЛЬКИ ЗАРОБИЛИ НА КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКІЙ ВІЙНІ.

Римський цісар Калігуля відповів був колись на докір, що ввів податок від каналів і виходків: „Гроші не смердять" („Пекунія нон олєт"). Тепер за приміром Каліґулі моглиб так сказати фабриканти воєнного промислу.

Голяндський часопис „Гет Фольк" повідомляє, що згідно з даними китайського митного уряду фабриканти военного промислу роблять знаменитий бизнес у неспокійному Китаю. За шість місяців 1932. року прийшло до шанґгайської пристані зброї за 353,679 фунтів стерлінґів, а амуниції за 289,790 фунтів стерлінґів.

У 1930. році Анґлія доставила літаків за 57,034, Німеччина за 400,880, Норвеґія за 47,356, Японія за 584,454 фунтів стерлінґів.

Зброї доставили Злучені Держави за 281,625, Велика Британія за 141,232, Німеччина 24,271 фунтів стерлінґів.

У 1931. році не доставила Японія военного матеріялу. Її частиною поділилися промисловці інших держав.

В однім шпиталі розмовляють два лікарі, примар із хірурґом, про пацієнта. Хірург переконав примаря, що рішучо треба перевести операцію.

Хорий не дуже то був одушевлений предложеною операцією, тому запротестував:

— Радше вмру, ніж я мав би дати себе зоперувати!

— Не денервуйтеся без потреби. То дадуться ті обі річи дуже гарно получити разом.

Сільський листар ішов з почти полем у село. На нього напав бандит.

—Гроші, або смерть!

Не було ради, треба було видати гроші.

— Ось вам гроші, — каже листар — одначе вони не мої, а громадські. Ніхто мені не повірить, що мені вкрадено гроші. Будьте такі добрі, пане злодій, та прострільте мені трохи капелюх!

Злодій збентежився.

— Я зробив би вам це, та вже не маю в револьвері ніодної кульки.

Коли листар почув те, кинувся на бандита, відібрав гроші ще й вибив палицею.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Мати: Чи він тобі грозив, що ти позволила, щоби він цілував тебе?

Дочка: Так. Сказав: „Коли будете кричати, то вже ніколи не поцілую вас!"

—o—

— Ах! Ірка вийшла замуж? Щож вона тепер робить?

О! Те саме, що й передше: тепер лише має одного чоловіка більше!

Сила привички.

Різник привів 7-літнього синка до лікаря. Лікар оглянув хлопця тай каже:

— Хай він заживає це лікарство, а потім двічі на тиждень ви будете важити його.

— З костями чи без костей? — питається різник.

—o—

— Не уявляйте собі, які бувають інтелігентні собаки. Ось мій собака, як лише жінка підійде до фортепяну, починає вити!

Пригода композитора.

Коли славний композито[р] Леонкавальо вперше був [в] Лондоні, дав собі там вшит[и] новий одяг. А що одяг недо[бре] лежав, замовив візника, щ[о]би відвіз його до кравця, щ[о]би показати йому, що з[ле] вшив. Тепер справа була в т[о]му, якби то сказати візнико[ви] кравцеву адресу, бо Леонкавальо не знав англійської мо[ви].

В тій біді прийшло композиторови на думку показати р[у]кою ковнір свого сурдута, щ[о]би візникови показати пришиту там адресу кравця. Та [віз]ник не зрозумів. ... Спершу думав, що композитора болить шия і відвіз його [до] першого стрічного шпита[лю]. Потім дальше скомбінував [собі] візник, що чужинець хоче, щ[о]би він узяв його за ковні[р] щоби витягнув його за ков[нір] із воза. Тому зробив йому [ту] прислугу, перегнувся на ... та схопив композитора за [ков]нір. Та проти того борони[вся] Леонкавальо руками й ного[ю].

Ця комічна пригода стяг[нула] багато цікавих, що весело [чекали], що буде дальше. Те[пер] Леонкавальо впав на ... ку. Здіймив сурдут ... візник[ови] сунув під ніс кравцеву адре[су]. Тут зявився полісмен. В... мав, що бачить божевільн[ого], як побачив чоловіка ... ного цікавими, ... вимахує руками ... ком, а той здвигає ... Тому полісмен відвів композитора на поліційну станиц[ю].

Тут нарешті скінчило[ся] комічне інтермецо ... товмача і Леонкава[льо] ... поліції відвели до кравця.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (58)

У той час, як Тарзан і Ла тяжко віддихали в наповненій димом престольній салі Діямантової Палати, на віддаль одного дня дороги від них Естебан, фальшивий Тарзан, закопував золоті штаби. Він думав про те, якби то запобігти зраді копачів. „Що станеться", думав він, „як пізніше я не буду міг знайти закопаного скарбу?" Він мусітиме піти до порту по нові припаси, бо чорні Овази збунтувалися за намовою хитрого ватажка.

Естебан сховав одну штабу золота, щоб її продати на березі за припаси. Крім цього на внутрішній стороні леопардової шкіри, яку він носив на собі, нарисував докладну мапу положення скарбу. Мапу нарисував рильцем, замоченим у крови малого звіряти. Від Овази він довідався про назви ріжних знаків, по яких можна дійти до захованого золота, та про напрям доріг від берега. Досі все було таразд. Коби ще тільки позбутися Овази. А тимчасом Оваза думав над тим, як позбутися фальшивого Тарзана.

—o—

Коли Джейн Клейтон добилася до берега моря, де мала всісти на корабель до Лондону, вона дістала телеграму, що її батько вже безпечний. По кількох днях спочинку вона почала довгу дорогу домів. Коли нарешті дійшла домів, дізналася, що Тарзан не вернувся зі своєї виправи до міста Опару. Корак журився, хоч не вірив, щоби Тарзан не міг собі дати ради з усякими труднощами.

Довідалася вона про втечу золотого льва. Жаль їй було Тарзана, котрий був до льва сильно привязаний. Тиждень після цього вернулись Вазири без Тарзана. Вони оповіли пригоду, в якій Тарзан стратив память. Лейді Грейсток постановила вибратися шукати його. Корак пробував здержати її, а коли це не помогло, домагався дозволу йти з нею. Вона відказалася: „Ти знаєш, що з Вазирами мені в Африці всюди безпечно". І Джейн Клейтон вибралася в дорогу з пів сотнею Вазирів.